

зробити висновок про те, що вже багато вчених вивчили цю тему але й наразі дана тема залишається актуальною і надалі, а тому потребує подальшого всебічного та глибокого дослідження.

Не мало ввжливий висновок ми можемо зробити про проблематику римських шлюбних угод, та самого римського шлюбу.

Якщо наразі провести паралель з нашими часами, то деякі дієства залишилися, але зараз більшість проблем та дії що були у Римі більш непримітні або їх зовсім немає.

1. <https://www.bestreferat.ru/referat-207663.html>.

2. <https://studfile.net/preview/7363372/page:2/>.

3. <https://scicenter.online/kniga-rimskoe-pravo-scicenter/102-vidi-shlyubu-170625.html>.

Москаленко Д. Ю.

здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поліщук М. Г.

доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЧУЖІ РЕЧІ

Незважаючи на те що конституційні гарантії здійснення прав на чужі речі та визначальні положення про їх захист передбачені чинним законодавством України, правовий механізм захисту прав на чужі речі лише тоді буде відповідати стандартам правової держави, якщо вищезазначені положення знайдуть своє втілення у нормах відповідних галузей права, адже здійснення речових прав неможлива без встановлення механізму їх захисту. У сучасній Україні триває процес євроінтеграції та адаптації законодавства до стандартів Європейського Союзу (далі - ЄС), про що наголошено в Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». [2] умовах євроінтеграції існує необхідність дослідження та вдосконалення окремих правових інститутів, зокрема інституту прав на чужі речі. Вказане зумовлене не стільки проблемами правозастосування, скільки потребою створення науково обґрунтованої системи речового права відповідно до існуючих традицій правової системи. В українському цивільному праві також запроваджено норми римського при-

ватного права, що зумовило появу у національному праві нових правових категорій, зокрема, таких як сервітут, суперфіцій та емфітевзис, які розглядалися та досліджувалися вченими як права на чужі речі та обтяжене право користування і володіння речами.

Інститут речових прав в Україні пройшов тривалий шлях розвитку. За радянських часів громадяни не мали права власності на землю, що негативно позначалося на розвитку цього інституту у цивільному праві, хоча, права на чужі речі у процесі землекористування фактично здійснювалися. При цьому вказані права дотримувалися користувачами земельних ділянок на підставі звичаєвих правил.

Значні зміни в соціально-економічних відносинах обумовили трансформацію змісту інституту прав на чужі речі, які потребують ґрунтового наукового дослідження. [2] Водночас, що стосується дослідження прав на чужі речі, то у наукових працях зазначених учених розглядалися лише окремі види зазначених прав, зокрема, сервітути, емфітевзиси, суперфіції. У сучасній науці цивільного права відсутні спеціальні комплексні дослідження прав на чужі речі, в тому числі захисту цих прав. Йдеться про необхідність визначення поняття захисту прав на чужі речі, класифікації способів їхнього захисту, дослідження особливостей речово-правових, зобов'язальних та спеціальних способів захисту прав на чужі речі тощо. Потребує вдосконалення чинне цивільне законодавство України у сфері захисту прав на чужі речі з урахуванням законодавства ЄС, законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн. Необхідно уніфікувати цивільне законодавство України на предмет єдиного сприйняття і відтворення прав на чужі речі, захисту цих прав, які хоча і регламентуються нормами Цивільного кодексу України (далі - ЦК України), але лише в межах аналогії. У судовій практиці виникає чимало спірних питань щодо визнання прав на чужі речі та їх захисту, які потребують наукового аналізу тарозробки теоретично обґрунтованих пропозицій їх вирішення. [1] Аналіз законодавства України вказує на більш системний підхід до визначення поняття та класифікації прав на чужі речі. Так за законодавством України: Речове право – суб'єктивне цивільне право, об'єктом якого є річ. Особа, що володіє речовим правом, здійснює його самостійно, не удаючись для цього до будь-яких визначених дій, сприяння інших осіб.

Власник речі володіє, користується і розпоряджається нею за своїм розсудом у межах, встановлених законом. Володіння – це можливість власника мати річ у своєму віданні у сфері свого фактичного господарського впливу. Користування – можливість користування річчю та вилучення з неї корисних властивостей власником чи уповноваженими ним особами. Розпорядження – можливість власника самостійно вирішувати долю речі, відчужувати її іншим особам, змінювати її стан та призначення. До речових прав відносять: - право власності; - право володіння; - сервітутне право (обмежене речове право, яке дозволяє не власнику речі або нерухомості, користуватися цією річчю або нерухомістю на умовах, які встановлені у законі чи договорі);

- емфітевзис (право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб; - суперфіцій (право користування чужою землею для забудови).

Потрібно відмітити, що речові права на чуже майно є складовою більш загальної категорії речового права, яка крім цих прав включає також право власності. Разом з тим, у більшості національних законодавств право володіння виведене зі структури прав на чуже майно і є самостійним речовим правом. [4,5] У таких правопорядках система речового права відповідно складається з трьох елементів: права власності, права володіння та прав на чуже майно, які часто називають правами на чужі речі, іншими речовими правами, обмеженими речовими правами тощо. Зазначимо, що права на чужі речі є складовою більш загальної та ширшої категорії речового права, яка крім цих прав включає також право власності.

Разом з цим, аналіз законодавства країн Євросоюзу вказує на те, що в ньому право володіння виведене зі структури прав на чуже майно і є самостійним речовим правом. За такою позицією система речового права відповідно складається з трьох елементів: права власності, права володіння та прав на чуже майно, які часто називають правами на чужі речі, іншими речовими правами, обмеженими речовими правами тощо.

На підставі зробленого аналізу чинного законодавства України можна дійти висновку, що потреба вивчення окремих аспектів інституту права на чужі речі зумовлена не стільки проблемами правозастосування, скільки потребою створення науково обґрунтованої системи речового права відповідно до існуючих традицій правової системи. Акцентується увага, що права на чужі речі є складовою більш загальної та ширшої категорії речового права, яка крім цих прав включає також право власності. Разом з цим, аналіз законодавства країн Євросоюзу вказує на те, що в ньому право володіння виведене зі структури прав на чуже майно і є самостійним речовим правом. За такою позицією система речового права відповідно складається з трьох елементів: права власності, права володіння та прав на чуже майно, які часто називають правами на чужі речі, іншими речовими правами, обмеженими речовими правами тощо.

---

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України: Закон України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. – 1996.- № 30. – Ст.141.

2. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 року № 2654-ХІІ *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992, N 47, ст. 642

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. за № 435-ІV *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461

4. Земельний кодекс України, Верховна Рада України, Закон від 25.10.2001 № 2768-ІІІ *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27

5. Цивільний кодекс України. Науково – практичний коментар За ред. Довгерта А.С., Кузнецової Н.С., Луця В.В., та ін. К., Істина, 2005 928 с.

6. Цивільний кодекс України: науково-практ. Комент.Є.О. Харитонов, В.В. Завальнюк, І.М. Кучеренко та ін.; за ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубевої. 6-е вид., перероб. та доп. –Х.: Одиссей, 2010. –1216 с.